

English Vocabulary Stratification – nová moderná tematická učebnica anglickej lexikológie

Petra Jesenská: *English Vocabulary Stratification*. Banská Bystrica: Belianum 2019. 85 s. ISBN 978-80-557-1604-6

Klaudia Bednárová-Gibová

Inštitút anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove
klaudia.gibova@unipo.sk

Po publikáciách *Selected Chapters on English Lexical Semantics* (2013, v spoluautorstve s A. Štulajterovou), *Selected Topics on English Word-formation* (2015) či *English Lexical Morphology* (2015) rozširuje Petra Jesenská v tomto roku opäť svoj lexikologický opus novou tematickou vysokoškolskou učebnicou.

Analyticko-syntetizujúca učebnica ponúka zaujímavý pohľad na jednu z klasických a pritom nesporne náročných oblastí štúdia anglického jazyka – slovnú zásobu – s cieľom poskytnúť vysokoškolským študentom angličtiny základný referenčný študijný materiál. Učebnica sa venuje rôznym aspektom stratifikácie anglickej lexiky nielen cez prizmu systémovej lingvistiky, ale aj s presahom do interdisciplinárnych prístupov, s osobitným dôrazom na sociolingvistiku, pragmalingvistiku a jazykovú krajinu ako relatívne novú oblasť lingvistického bádania. Je potrebné vyzdvihnúť, že učebnica s takouto špecifickou koncepciou anglickej lexiky v slovenskom akademickom priestore doteraz absentuje. Z tohto dôvodu ju možno vnímať ako potrebnú a prínosnú. Zámerom autorky je sprístupniť daný akademický text študentom bakalárskeho stupňa učiteľských a filologických študijných programov online prostredníctvom elektronickej verzie¹.

Je evidentné, že autorka sa v publikácii opiera o svoje dlhoročné skúsenosti z pôsobenia v oblasti anglickej lexikológie ako vysokoškolská pedagogička a členka príslušnej diskurznej komunity. *English Vocabulary Stratification* je napísaná prehľadne a čitateľsky prístupným štýlom, vyznačuje sa zmyslom pre primeranosť rozsahu jednotlivých podkapitol. Napr. v podkapitole 1.2.8 o lexike z hľadiska motivácie sa P. Jesenská venuje na anglických príkladoch fonetickej, morfolologickej a sémantickej motivácii. Berúc do úvahy primárne potreby študentov anglistiky, nezachádza do komparácie so slovakistickou konceptualizáciou (napr. s prístupom J. Furdíka alebo M. Ološtiaka), ktorá by odhalila značné odlišnosti jednak v rozsahu, ako aj funkcii daného termínu. Modernosť učebnice podporujú aj internetové odkazy na ilustratívny videomateriál a vhodne kontextualizované fotografie, resp. humorné obrázky.

Kompozične je učebnica rozvrhnutá do dvoch hlavných kapitol. Prvá kapitola sa venuje stratifikácii anglickej lexiky z perspektívy systémovej lingvistiky. Autorka vychádza zo štrukturalistických prístupov (F. de Saussure, C. K. Ogden a I. A. Richards), ktoré predstavujú vhodné pozadie pre systémove štúdium jazyka. Pri členení lexiky uplatňuje sémantickú, štylistickú, etymologickú, diachrónnu perspektívu, no nezabúda ani na morfologické, syntaktické, slovotvorné a motivačné hľadisko. Svoj stratifikačný diapazón rozširuje napokon o interdisciplinárne prístupy. Všetky tieto východiská determinujú autorkinu koncepciu stratifikácie lexiky v angličtine. Pri jej konceptuálnom spracovaní sa autorka opiera o staršie, ako aj novšie učebnicové zdroje anglickej lingvistiky s osobitným dôrazom na gramatiku

¹ Učebnica je dostupná na stránke: <<https://publikacie.umb.sk/humanitne-vedy/cudzje-jazyky/english-vocabulary-stratification.html>>

a sémantiku (napr. Dušková, 1988; Hais, 1991; Kačmárová, 2013; Jesenská – Štulajterová, 2013; Bednárová-Gibová, 2014, 2018), klasické lingvistické publikácie (Arnold, 1973/1986; Galperin, 1977) či anglofónne slovníkové zdroje (napr. *The Concise Dictionary of English Etymology* (1993), *Shorter Oxford English Dictionary. On Historical Principles. Deluxe edition. Vol. 1–2* (2007), *Oxford Dictionary of Synonyms* (2014) a iné). Komplexný prístup autorky k spracovaniu predmetnej problematiky svedčí o skutočnosti, že všetky jazykové roviny fungujú vo vzájomnej interakcii a súčinnosti a ovplyvňujú fungovanie lexiky. Napr. aplikácia diachrónej perspektívy pri stratifikácii lexiky môže viesť k základnej binárnej opozícii medzi archaizmami a neologizmami, čo ovplyvňuje štylistické vlastnosti lexém vrátane ich konotačného potenciálu. Druhá kapitola učebnice sa sústreďuje na interdisciplinárne prístupy skúmania slovnej zásoby anglického jazyka z pohľadu sociolingvistiky, pragmalingvistiky, ako aj relatívne novej hraničnej disciplíny stojacej na ich pomedzí – jazykovej krajiny (*linguistic landscape*). Cez prizmu sociolingvistiky (Pavlík, 2006; Jesenská, 2010; Coleman 2014; Stachurska, 2016) uvažuje P. Jesenská o dvoch základných jazykových dimenziách, t. j. horizontálnej a vertikálnej, čo jej umožňuje pracovať v kontexte anglickej lexiky s akrolektom (štandardná angličtina – Estuary English, resp. BBC English), mezolektom (hovorová angličtina) a bazilektom (brooklynská angličtina v New Yorku). Zorný uhol jazykovej krajiny (Landry – Bourhis, 1997; Gorter, 2006, 2013), využívajúci koncepciu „jazyka ako miestnej praxe“, otvára rozsiahle možnosti skúmania prítomnosti angličtiny vo vizuálnej semiotike mesta a miesta, čo má markantný vplyv na jej globálnu, ale aj lokálnu percepciu a prispieva tak k jej „transkultúrnemu toku“ (pozri bližšie Ferencík, 2015). Prístup k lexike v intenciách pragmalingvistiky (Nunan, 1993; Clark, 2007) uchopuje autorka cez termíny ako rečový akt (*speech act*) a dnes už klasickú austinovskú klasifikáciu na lokučné, perlokučné a ilokučné akty, ako aj Griceov kooperatívny princíp či teóriu rámcov (*frame theory*).

Je pozitívne, že vysvetľované javy autorka konzistentne podporuje efektívnymi ilustráciami, tabuľkami či interaktívnym videomateriálom, čo výrazne prispieva k pedagogickej názornosti učebného materiálu. Za každou podkapitolou ponúka P. Jesenská úlohy na zamyslenie, resp. upevnenie učiva, ktoré podnecujú študentov vyjadriť svoj vlastný názor a nabádajú ich ku kreativite i kritickému uvažovaniu nad pertraktovaným materiálom. Za úlohami uvádza autorka vybrané akademické referenčné zdroje vhodné na ďalšie samoštúdium.

Záverom možno s uznaním konštatovať, že v slovenskej anglistike pribudla tematická učebnica anglickej lexikológie, v ktorej sa exemplifikujú i zložité koncepty prijateľným spôsobom, avšak bez závažných zjednodušení. Vysokoškolská učebnica Petry Jesenskej *English Vocabulary Stratification* predstavuje potrebný a inovatívny pedagogický príspevok k pochopeniu členenia anglickej slovnej zásoby (nielen) pre študentov anglistiky. Zároveň môže slúžiť ako výborná východisková báza a inšpirácia pre anglistov, ktorí sa zaujímajú o pôsobenie anglického jazyka na jeho lexikálnej rovine so širšími interdisciplinárnymi presahmi. Publikácia nepochybne svedčí o autorkiných bohatých mnohoročných pedagogických skúsenostiach a didaktickej empírii. Veríme, že sa dočká adekvátnej recepcie v okruhu svojich recipientov, v čom jej úprimne držíme palce.

Literatúra:

- ARNOLD, I. V. (1973/1986): *The English Word*. Moscow: Higher School.
 BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. (2014): *The English Language through the Prism of the Centuries*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
 BEDNÁROVÁ-GIBOVÁ, K. (2018): *Selected Chapters in English Lexicology. Part I: Lexical Semantics and Lexicography*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.

- CLARK, U. (2007): *Studying Language. English in Action*. London: Palgrave MacMillan.
- COLEMAN, J. (2014): *The Life of Slang*. Oxford: Oxford University Press.
- DUŠKOVÁ, L. a kol. (1988): *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. Praha: Academia.
- FERENČÍK, M. (2015): Jazyk v meste: angličtina vo vizuálnej semiotike mestskej jazykovej krajiny. In: *Médiá a text 5*, Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 48–60.
- GALPERIN, I. R. (1977): *Stylistics*. Moscow: Higher School.
- GORTER, D., ed. (2006): *Linguistic Landscape: A New Approach to Multilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters.
- GORTER, D. (2013): Linguistic Landscapes in a Multilingual World. In: *Annual Review of Applied Linguistics*. 33, s. 190–212.
- HAIŠ, K. (1991): *Anglická gramatika*. Bratislava: SPN.
- JESENSKÁ, P. (2010): *Essentials of Sociolinguistics*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravskej univerzity.
- JESENSKÁ, P. (2015): *Selected Topics on English Word-Formation*. Banská Bystrica: Belianum.
- JESENSKÁ, P. (2015): *English Lexical Morphology*. Banská Bystrica: Belianum.
- JESENSKÁ, P. – ŠTULAJTEROVÁ, A. (2013): *Selected Chapters on English Lexical Semantics*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela.
- KAČMÁROVÁ, A. (2013): *A Concise English Grammar Course*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity.
- LANDRY, R. – BOURHIS, R. Y. (1997): Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study. In: *Journal of Language and Social Psychology*, 16/1, s. 23–49.
- NUNAN, D. (1993): *Introducing Discourse Analysis*. London: Penguin Books.
- PAVLÍK, R. (2006): *Elements of Sociolinguistics*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- STACHURSKA, A. (2016): *The Handbook of Sociolinguistics*. Radom: UTH.